
ПРИКЛАДНІ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 316.3:316.4

DOI: 10.32840/cpu2219-8741/2022.1(49).10

Б. В. Іваницька

кандидат наук із соціальних комунікацій
доцент кафедри журналістики та засобів масової комунікації
e-mail: bivanytska@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9500-3823
Інститут права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
вул. С. Бандери, 12, м. Львів, Україна, 79013

К. Є. Балабанова

кандидат педагогічних наук
доцент кафедри видавничої справи
e-mail: k.balabanova@kubg.edu.ua, ORCID: 0000-0002-3407-9912
Київський університет імені Бориса Грінченка
вул. Тимошенка, 13-Б, м. Київ, Україна, 04053

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК КАТАЛІЗАТОРИ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У СУСПІЛЬСТВІ

Мета дослідження – провести деталізоване науково-практичне обґрунтування особливостей соціальних мереж як каталізаторів демократичних процесів у суспільстві крізь призму сучасних глобалізаційних процесів.

Методологія дослідження. У дослідженні було використано загальнонаукові (узагальнення, порівняння, індукція і дедукція) та теоретичні методи (аналіз, синтез). Системно-структурний та статистичний аналіз дає можливість розмежувати основні рейтинги платформ соціальних мереж, кількість користувачів соціальних мереж за період 2012–2022 рр. та проникнення соціальних мереж за регіонами за січень 2022 р. На основі опитування визначено, яку соціальну мережу використовують громадяни України для отримання новин.

Результати. Визначено, що соціальні мережі стають глобальним феноменом комунікації та розвиваються самостійно й у надзвичайно динамічному середовищі нових інноваційних технологій. Встановлено, що соціальні мережі є сегментом зв'язку та соціалізації, який впливає на формування нових соціальних структур. Визначено, що соціальні мережі є частиною публічного дискурсу, дають змогу безпосередньо та публічно реагувати на політичні процеси в суспільстві, що відкриває можливість політичного впливу. У результаті аналізу встановлено, що використання соціальних мереж далеко не рівномірно розподілене по всьому світу, а загальна кількість користувачів соціальних мереж з усього світу зросла майже вдвічі з 1,48 млрд осіб у 2012 р. до 4,62 млрд осіб у 2022 р.

Новизна. Наукова новизна одержаних результатів зумовлена вирішенням важливого наукового завдання, котре полягає в напрацюванні теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо аналізу особливостей соціальних мереж як каталізаторів демократичних процесів у суспільстві. Набули подальшого розвитку дослідження основних показників поширення соціальних мереж у глобальному та національному вимірах.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані в процесі вивчення наукової галузі «Соціальні комунікації» й спрямовані на подальше дослідження соціальних мереж як каталізаторів демократичних процесів у суспільстві.

Ключові слова: соціальні мережі, каталізатори, демократичні процеси, суспільство.

I. Вступ

В умовах розвитку громадянського суспільства, зокрема його демократизації та появи нового типу політичної культури, інформаційні технології та мережа Інтернет є невід'ємною частиною

цього процесу. Прихильники мережі Інтернет традиційно стверджують, що вона може потенційно покращити демократичні практики, об'єднуючи громадян через віртуальні мережі та спільноти, що представляють спільні інтереси, дозволяючи користувачам брати участь у платформах, які сприяють збільшенню потоку інформації та різноманітності думок, навіть приймати урядові більш обґрунтовані та демократичні рішення.

Соціальні мережі стали інструментом, за допомогою якого можна контролювати дії влади та мобілізувати людей у разі порушення національною елітою політичних інтересів країни. Велика недовіра до звичайних ЗМІ, таких як телебачення, радіо, газети, дозволила соціальним мережам стати масовим засобом поширення між читачами/глядачами джерел інформації, певною мірою звужуючи поле індивідуалізації інформаційної політики в традиційних медіа.

Тенденція зростання впливу соціальних мереж на суспільно-політичні процеси яскраво виявилася під час президентської кампанії 2019 р. в Україні, коли Володимир Зеленський, який балотувався на пост Президента України, максимально використав соціальні мережі для перемоги на виборах. Фактично вся його виборча кампанія розгорталася в соціальних мережах в інтерактивному форматі – від оголошення виборів, написання спільно виборцями програми кандидата в президенти, формулювання виборчих гасел до оголошення результатів виборів; усе це українські громадяни вперше змогли почути та спостерігати на своїх офіційних сторінках-профілях в інстаграмі, фейсбуці, ютубі, а вже потім на телебаченні, на радіо та в газетах.

Швидке й повсюдне зростання впливу соціальних мереж на політичні процеси, форми соціальної комунікації та громадянської заангажованості широких верств населення визначає важливість і актуальність дослідження соціальних мереж як каталізаторів демократичних процесів у суспільстві.

Соціальним мережам як каталізаторам демократичних процесів у суспільстві приділяє увагу незначна кількість дослідників. Зокрема, наукові праці Г. Алмонда, Дж. Борха, С. Верби, А. Гідденса, В. Головея, М. Кастельса, С. Кемпа, А. Куцика, П. Мальдіні, А. Моджеєвського, Р. Патнема, Р. Робертсона, А. Самуса, Г. Сімела, присвячені аналізу деяких аспектів та особливостей інформаційного розвитку соціальних мереж як каталізаторів демократичних процесів у суспільстві за сучасних умов у межах глобалізаційних процесів, які вплинули на генезис та становлення демократичних процесів у державі.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Мета дослідження – провести деталізоване науково-практичне обґрунтування особливостей соціальних мереж як каталізаторів демократичних процесів у суспільстві в сучасних умовах кризь призму глобалізаційних процесів. Для досягнення мети визначено такі завдання: визначити характерні ознаки та особливості соціальних мереж як каталізаторів демократичних процесів; проаналізувати основні показники поширення соціальних мереж у глобальному вимірі; визначити особливості впливу соціальних мереж на демократичний процес в Україні; проаналізувати, які соціальні мережі використовуються громадянами України. При проведенні дослідження були використані загальнонаукові й спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, індукція і дедукція, опитування, порівняння, узагальнення і статистичний та системно-структурний аналіз.

III. Результати

Розвиток соціальних мереж, крім істотної зміни форм і каналів комунікації, також впливає на трансформацію існуючих та формування нових соціальних структур. Традиційні форми соціалізації поступаються місцем новим, віртуальним формам, особливо соціальним мережам. З одного боку, ці нові форми соціалізації значно перевершують традиційні соціальні структури за своїми можливостями, а з іншого – вони істотно обмежені. Мережі, як групи індивідів або соціальні групи, пов'язані певним спільним інтересом (економічним, політичним, культурним), які завжди були частиною соціальної структури. Проте вони не були такими численними, як у сучасних умовах [16, с. 12–13; 23–25].

З появою інформаційно-комунікаційних технологій та інтернету як глобальної мережі, яка однаково прискорила економічні, політичні й культурні потоки, мережа стає новим способом соціальності та створення зв'язків, а також впливає на розпад традиційних соціальних структур і формування нових. Соціальні мережі стають глобальним феноменом комунікації та охоплюють незліченну кількість автономних індивідів, зібраних переважно в неформальні групи [5]. На відміну від минулих соціальних мереж, інтернет-базовані мають дві дуже різні та нові функції, які не обмежені в просторовому сенсі та не обов'язково локальні (територіальні), як раніше, але натовість є глобальними [4]. Термін «глокальний», який специфічно поєднує глобальне та локальне, є, мабуть, найкращим описом нової характеристики соціальних мереж [14].

У цьому сенсі нові соціальні структури, створені навколо соціальних мереж, є новизною, відмінною від усіх попередніх соціальних структур. Так само форми політичної участі трансформуються з традиційних, характерних для громадянського суспільства (у межах національної держави), на зовсім інший рівень, набагато ширший і з потенційно більшими можливостями (транснаціональне, космополітичне чи глобальне громадянське суспільство) [7, с. 55–78].

Нові соціальні мережі розвиваються самостійно та в надзвичайно динамічному середовищі нових технологій. Інтернет, як мережа всіх мереж, є джерелом і місцем для обміну практично будь-якою можливою інформацією, але також є місцем взаємної взаємодії майже всіх інших соціальних, політичних та економічних суб'єктів, які об'єднуються в мережі різними способами та з різними інтересами.

У цьому контексті соціальні мережі є лише одним, хоча й актуальним, сегментом зв'язку та соціалізації, який впливає на формування нових соціальних структур, від мінливих і неформальних до сильних і дуже впливових. Оскільки соціальні мережі є публічними, а отже, частиною публічного дискурсу, соціальні мережі дають змогу безпосередньо та публічно реагувати на політичні процеси в суспільстві, що відкриває можливість політичного впливу, тобто політичної участі [11, с. 115].

Аналізуючи звіт Digital 2022, встановлено, що на початку 2022 р. кількість користувачів соціальних мереж у всьому світі зросла майже на 13%, при цьому майже півмільярда нових користувачів збільшило загальну кількість користувачів у всьому світі до майже 4,2 млрд до початку 2022 р. Однак використання соціальних мереж усе ще далеко нерівномірно розподілене по всьому світу, а показники проникнення в деяких частинах Африки все ще однозначні (рис. 1).

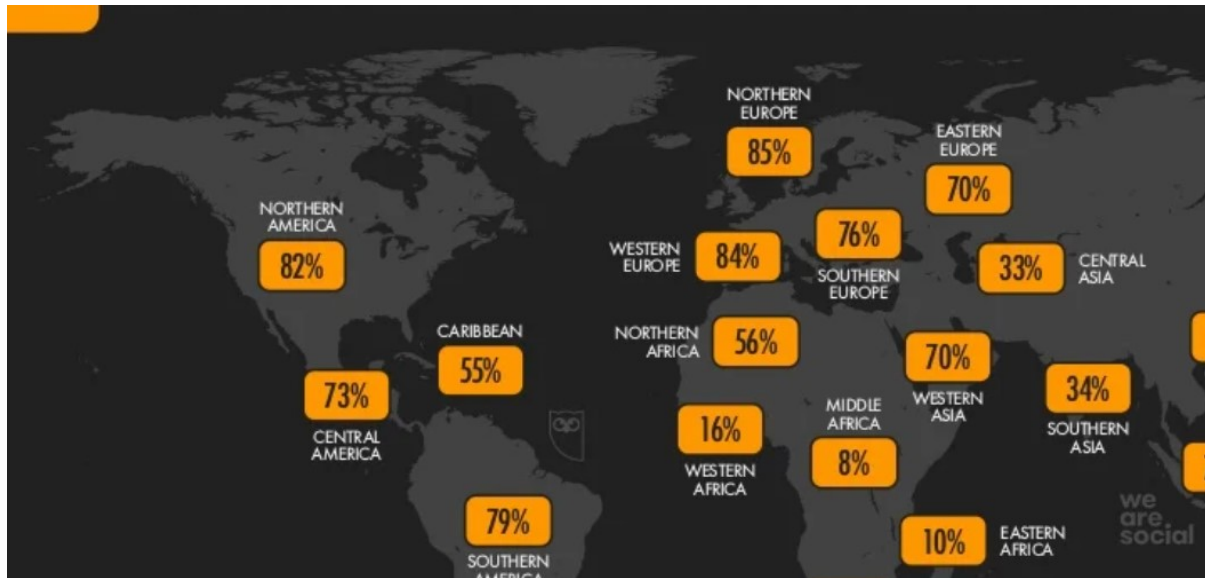

Рис. 1. Проникнення соціальних мереж за регіонами за січень 2022 р.
Примітка: сформовано авторами на основі джерела [6]

Десятирічні показники зростання для користувачів соціальних мереж ще більше вражають, ніж для використання інтернету, при цьому загальна кількість користувачів соціальних мереж з усього світу зросла майже вдвічі з 1,48 млрд осіб у 2012 р. до 4,62 млрд осіб у 2022 р. (рис. 2).

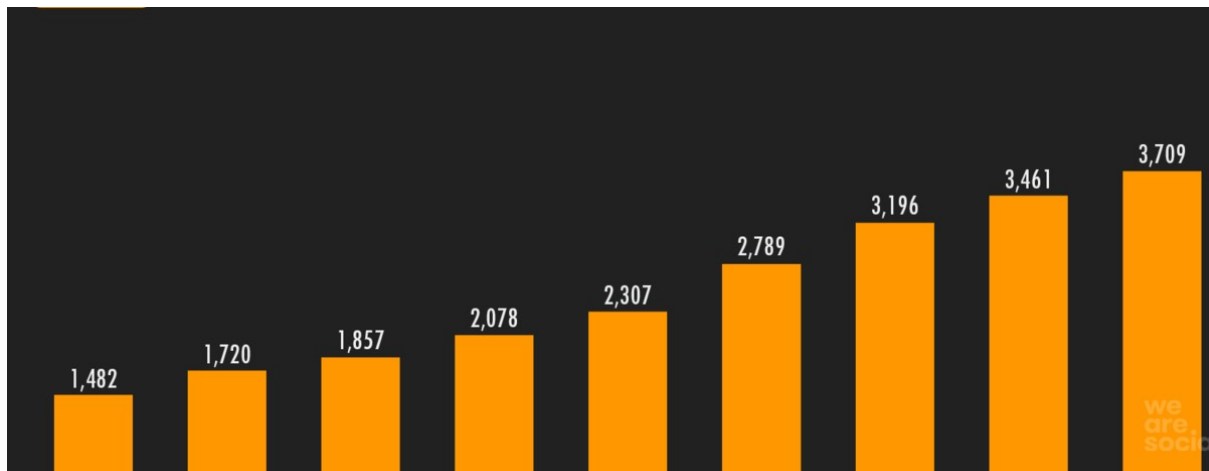

Рис. 2. Зростання кількості користувачів соціальних мереж за період 2012–2022 рр.
Примітка: сформовано авторами на основі джерела [6]

Глобальна аудиторія соціальних медіа також значно зросла за період 2012–2022 рр. Люди у віці до 30 років зараз становлять найбільшу частку користувачів соціальних мереж у світі. Аудиторія старшого віку також краще представлена порівняно з попередніми роками, і різні платформи фейсбуку повідомляють про більшу кількість користувачів у віці старше 40 років, ніж користувачів віком до 18 років. Встановлено, що існує значний гендерний дисбаланс серед загальної аудиторії соціальних мереж (рис. 3).

У 2022 р. кількість часу, котрий люди проводять у соціальних мережах, частково зросла. Global WebIndex повідомляє, що середній користувач соціальних мереж у 2022 р. проводить 2 години 27 хвилин щодня на соціальних платформах. Час, який люди витрачають на соціальні

мережі, також зріс за останній рік на 2 хвилини на день (+1,4%). Якщо розширити цей середній щоденний час на всіх 4,62 млрд людей, які сьогодні користуються соціальними мережами, отримаємо загальну суму понад 4 трлн годин, яку у 2022 р. світ має витратити, використовуючи соціальні мережі, тому немає жодних сумнівів, що соціальні медіа все ще відіграють центральну роль у повсякденному житті [8].

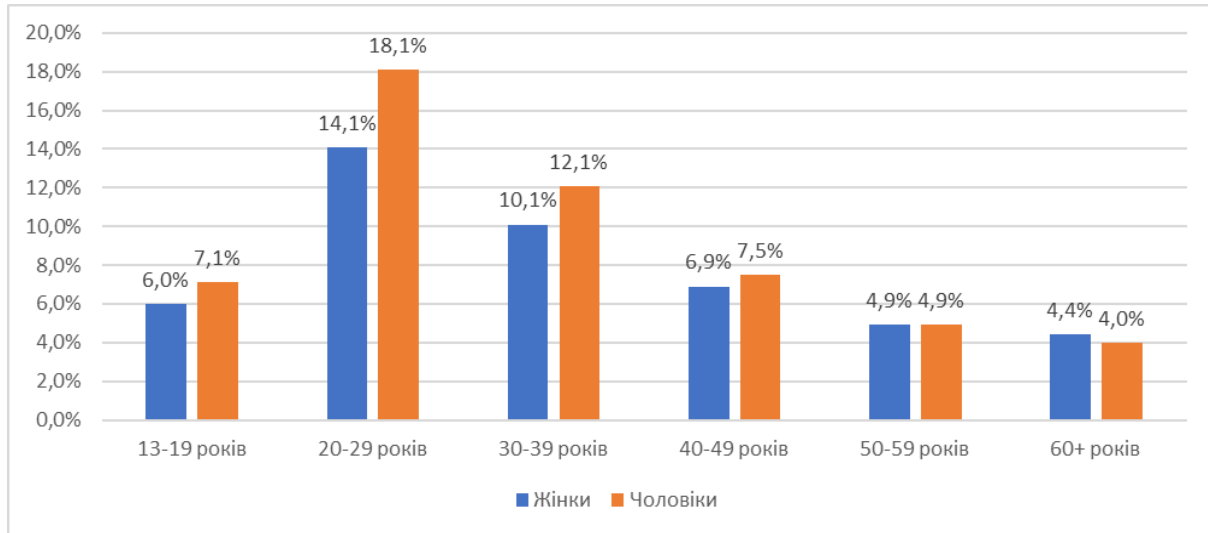

Рис. 3. Глобальний профіль аудиторії в соціальних мережах за січень 2019 р.
Примітка: сформовано авторами на основі джерела: [6]

Соціальна мережа Фейсбук зберігає перше місце в рейтингу серед платформ на початку 2022 р. Фактично, кількість щомісячних активних користувачів фейсбуку неухильно зростала впродовж останніх 12 місяців, а в останньому оголошенні про прибутки платформи йдеться про зростання кількості користувачів майже на 10% за рік. Ютуб посідає друге місце в рейтингу 2022 р., де поточна кількість становить 2,5 млрд користувачів. Поточні тенденції зростання свідчать про те, що ватсап не так сильно відстає від фейсбуку та ютубу, особливо враховуючи, що показник становить 2,0 млрд користувачів (рис. 4) [6; 9].

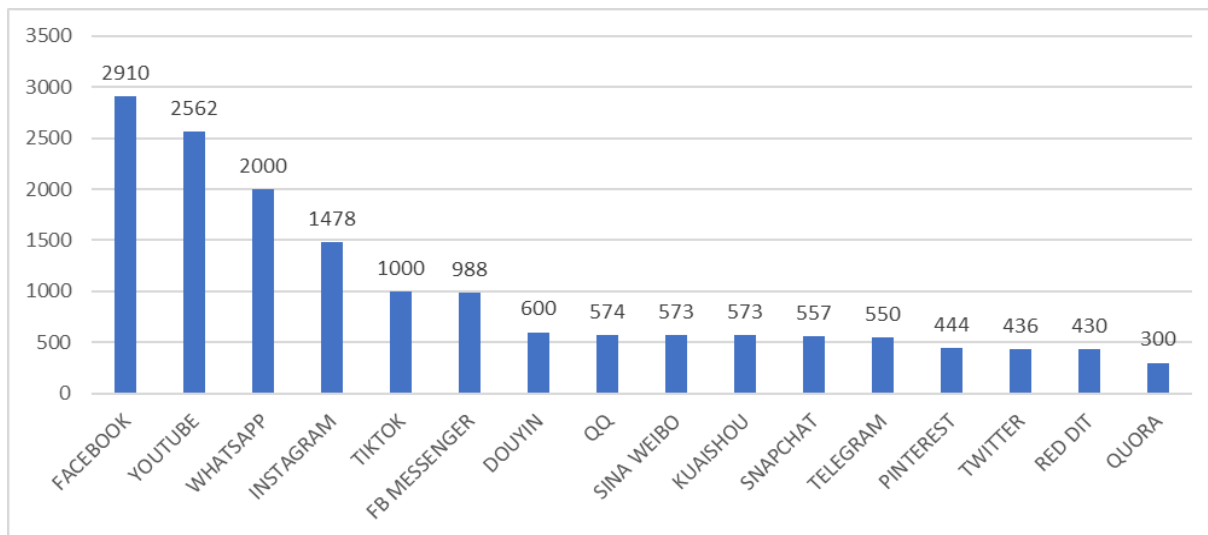

Рис. 4. Глобальний рейтинг платформ соціальних мереж за січень 2022 р., млн осіб
Примітки: сформовано авторами на основі джерела [6]

Встановлено, що соціальні мережі уникають цензури та державного контролю, тому вони часто є єдиним каналом (особливо в недемократичних, закритих, репресивних режимах), який мають окремі особи та групи для вільного вираження своїх політичних поглядів і критики влади. Так само вони часто є єдиним каналом комунікації від політично та економічно незалежних ЗМІ до громадськості, який є єдиним способом охопити широку аудиторію. Усе це відкриває донедавна немислими можливості для політичного впливу окремих осіб і соціальних груп на владу та на формування громадської думки.

Однак соціальні мережі, нові медіа та весь кіберпростір, незважаючи на їхні можливості спілкування, соціалізації та участі, які перевершують усі попередні форми, є лише продовженням

реального світу й не мають окремого існування. Усі ці форми віртуальної соціалізації та нові форми спілкування впливають із реального життя і є його невід'ємною частиною, незалежно від перебування в окремому просторі та використання специфічних комунікаційних каналів. Цінності, символи, семантика реального життя транспонуються у віртуальну сферу.

Транспозиція не означає трансформації, тому походження, зміст і сприйняття певних цінностей, ідей, інформації та символів залишаються в основному незмінними. Вони визначаються насамперед такими соціокультурними факторами, як історико-політична спадщина, політична культура, домінуючі цінності конкретного суспільства. Це специфічні для кожного суспільства ендogenous фактори, які як соціокультурний контекст суттєво впливають на функціонування політичної системи, у тому числі на масштаби та якість політичної участі. З огляду на це, можна зрозуміти й пояснити відносно скромні досягнення в розвитку політичної участі та демократії загалом у суспільствах, де соціокультурний контекст не відповідає демократичним інститутам (недавно створеним, у перехідних суспільствах) чи в автократії (де демократичної культури не існує).

У перехідних та постперехідних суспільствах – незважаючи на відносно високий рівень розвитку ІКТ та досить високу доступність інтернету – зміст інформації, опосередкованої соціальними мережами, та дії соціальних суб'єктів, які стоять за ними, відзначаються авторитарною історичною та політичною спадщиною, моделями суб'єктної, навіть парафіяльної культури, і лише рідко громадянської культури участі [3; 10, с. 270–362].

Отже, можливості участі віртуальної сфери використовують не обов'язково для продемократичної діяльності, а часто навпаки. Якщо політична культура не підтримує політичну структуру (демократію), то шансів на демократичне функціонування системи (навіть для її стійкості) мало. Культура, що складається з демократичних цінностей, поширених серед більшості громадян, є тим типом, який підтримує демократичну політичну систему та сприяє демократичним процесам [13; 10, с. 270–362].

У результаті ідеї, які просуваються в кіберпросторі, не набули широкого визнання, і не були частиною панівних думок та поглядів, вони сприяли деконструкції автократичного режиму, проте не для побудови нового (демократичного). Цей соціокультурний феномен – як ендogenous фактор, характерний для кожного конкретного суспільства, – є однією з найбільших перешкод не лише ефективній політичній участі, а й швидкій демократизації багатьох перехідних країн. Суспільства з перехідною економікою на своєму шляху демократизації зупинилися на півдорозі, часто потрапляючи в якусь нову форму авторитаризму [11, с. 116–117].

Стабільну тенденцію впливу соціальних мереж на розвиток різних форм політичної діяльності та самоорганізацію громадянського суспільства виявляють події в Україні 2013–2019 рр. Зокрема, вплив соціальних мереж активно проявився під час Української революції, яка отримала назву Революція Гідності. Ці події змінили геополітичний вектор України з напряду співпраці з Росією, яка обмежувала наші економічні, культурні та історичні права, до європейської інтеграції України [12, с. 70–76].

Основною причиною виходу людей на Майдан стала відмова української влади підписати Угоду про асоціацію України з ЄС. Ця подія стала формальним приводом для протесту, хоча причин для невдоволення чинною владою було більше: відсутність реформ, поширена корупція та численні зловживання, низький рівень життя більшості населення на тлі збагачення олігархів та їхнього контролю за економічними й політичними процесами тощо.

Ефективним інструментом такої самоорганізації стали соціальні мережі. Їх здатність швидко та вільно подавати інформацію відіграла ключову роль в об'єднанні та групуванні людей під час Революції Гідності. Вплив соціальних мереж, їх здатність мобілізувати та об'єднувати громадськість переконливо доводиться тим, що інтернет-виданню вдалося об'єднати величезну чисельність людей у боротьбі за захист їхньої громадянської гідності. Так, 21 листопада 2013 р., після жорстокої розправи в центрі Києва над студентами, які протестували проти скасування курсу на європейську інтеграцію України, народний депутат України Мустафа Найем опублікував на своїх сторінках у фейсбуку та твітері: «Зустрічаємось о 22:30 під монументом Незалежності. Вдягайтесь тепло, беріть парасолі, чай, каву, хороший настрій та друзів!» [1].

Практично зі згаданого допису почалися масові акції Революції Гідності, які впродовж кількох місяців розгорнулися на очах мільйонів інтернет-користувачів. Завдяки прямій онлайн-трансляції вперше у світі мільйони громадян України та світу змогли подивитися та пережити революційні події онлайн. Багато тисяч людей покинули свої домівки та вирушили на Майдан, щоб узяти участь не лише у віртуальних, а й реальних революційних заходах. Саме в соціальних мережах поширювалися звернення про допомогу, завдяки чому самоорганізувався та координувався потужний громадський волонтерський рух, який згодом продемонстрував свою високу ефективність не лише під час революції Гідності, а й під час тривалих бойових дій на Сході України, коли надавалась оперативна загальнодержавна допомога пораненим та родинам загиблих воїнів [15, с. 123].

У 2013–2014 рр. було створено низку сторінок та груп у фейсбуку, твітері, вконтакті (популярність останньої пов'язана з масовою підтримкою студентства, яке було основною аудиторією соцмережі), де здійснювали координацію дій, збір коштів. Згодом користувачі соціальних мереж переключилися на волонтерську допомогу в зоні АТО – забезпечення потреб фронту, евакуацію та допомогу мирному населенню.

Прикладом громадської самоорганізації на початку січня 2018 р. стала акція під будівлею головного управління МВС у Києві з вимогою незаангажованого розслідування обставин вбивства

правозахисниці Ірини Ноздровської, яке викликало суспільне обурення. На акцію протесту, яку у фейсбуку анонсувала громадська організація «Твердиня» та підтримали opinion leaders у своїх постах, на мітинг вийшли кілька сотень людей, що було реакцією суспільства на стан справ у правоохоронній та судовій системах [2].

Соціальні мережі стали універсальною платформою, де можна було як отримувати інформацію про події, так і надавати необхідні повідомлення, щоб згуртувати людей, щоб захистити протестувальників. Український науковець А. Самусь вважає, що «соціальні мережі сприяли вірусному поширенню інформації про протести, тому часто є першим джерелом інформації для українців» [15, с. 123]. Така інформація поширювалася настільки швидко, що не всі могли її навіть обробити, не кажучи вже про зворотний зв'язок [9, с. 113].

Упродовж 2015–2020 рр. у період 24 вересня – 31 грудня було проведено анонімне розвідувальне опитування 40 000 респондентів, які відповіли на запитання Google Forms. Онлайн-опитування стосувалося впливу COVID-19 на медіаспоживання в Україні й охоплювало осіб віком від 18 до 70 років, які проживали в різних регіонах України: Києві, Вінниці, Дніпрі, Донецьку, Запоріжжі, Львові, Миколаєві, Одесі, Полтаві, Сумах, Харкові, Херсоні. Результати опитування відображені на рис. 5 і мають якісний характер, висвітлюють тенденції щодо медіаспоживачів. Серед соціальних мереж як джерел новин фейсбук очолює список кілька років поспіль. Українці стали активнішими користувачами ютубу як альтернативи телебаченню. Телеграм найчастіше використовують для отримання коротких новин, щоб зрозуміти всі події (рис. 5).

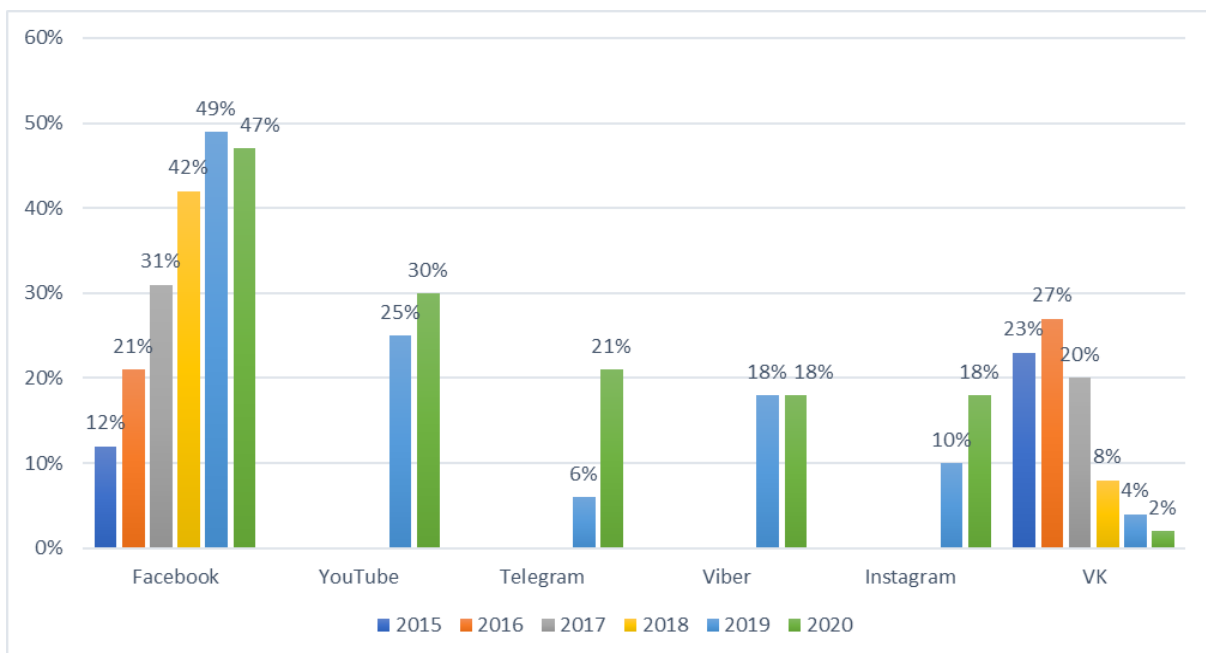

Рис. 5. Яку соціальну мережу ви в основному використовуєте для отримання новин?
Примітки: сформовано авторами на основі джерела [17]

Більшість людей у своїх відповідях вказують лише назви соціальних мереж, а не конкретні сторінки та канали. Оскільки користувачі, по-перше, не звертають уваги на назви певних сторінок і каналів, а по-друге, не вважають за необхідне запам'ятовувати їх, ці подробиці явно мають для них другорядне значення. Соціальні мережі сприймаються скоріше як єдиний простір спілкування. Зокрема, 47% респондентів називають телеграм своїм улюбленим джерелом новин, який водночас є найпопулярнішим джерелом новин для респондентів [17].

Варто зазначити, що досвід розвинених демократій показав, що соціальна активність вимагає відносно міцних зв'язків між громадянами, що не є характеристикою віртуальної мережі, де об'єднання є випадковими, непостійними. Незважаючи на свої величезні переваги в кількості користувачів, яку вони можуть зібрати, швидкості обміну інформацією та охопленому просторі, соціальні мережі (та інші форми віртуальної соціалізації) усе ще не мають тієї згуртованої сили, яку мають традиційні форми соціалізації.

Отже, соціальні мережі – це чудовий спосіб підтримувати зв'язок, розповсюджувати інформацію та проводити короточасну діяльність. Громадська активність, з іншого боку, вимагає організаційної структури та міцних зв'язків між соціальними акторами та значно вищого рівня особистої участі, мотивації та викриття. Через сформовану організаційну структуру все відбувається не так, як у соціальних мережах, де зазвичай достатньо декларативної приналежності, збереження анонімності чи мінімального викриття особистого характеру. Тож політична участь у соціальних мережах, незважаючи на свої переваги, часто залишається обмеженою навіть у суспільствах із розвинутою демократією та громадянською культурою [11, с. 117]. Отже, можна зробити висновок, що соціальні мережі

як катализатори демократичних процесів у суспільстві XXI ст. сприяють успішному формуванню демократичних принципів та громадянської культури у суспільстві.

IV. Висновки

На основі проведеного дослідження можна дійти висновку, що соціальні мережі як катализатори демократичних процесів у суспільстві визначаються як засіб для створення політичного іміджу в країні. Можна констатувати зростання політичної суб'єктності соціальних мереж, наростання їх включеності до публічної політики завдяки політизації населення та покращенню можливостей соціальних платформ. Отже, соціальні мережі можна розглядати одночасно як самостійні політичні одиниці, що володіють строго артикульованим ставленням до низки питань, або як спосіб комунікації суб'єктів, незалежно від їх політичного статусу, соціальна інтеграція яких зумовлена техніко-технологічними обставинами або фокусом на певну проблему. У тому й в іншому випадку соціальні мережі виступають як платформа політичної активності громадян для вирішення проблем, коли їх не вирішують іншим шляхом або це пов'язане з незрівняними зусиллями.

Практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що висновки та рекомендації, розроблені авторами та запропоновані в статті, можуть бути використані для забезпечення становлення соціальних мереж як катализаторів демократичних процесів у суспільстві. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення соціальних мереж як катализаторів демократичних процесів у суспільстві для забезпечення зростання їх владних амбіцій та визначення переваг соціальних мереж перед потужними централізованими структурами.

Список використаної літератури

1. Найем М. Френсіс Фукуяма: Путін робить рівно те саме, що робив Гітлер. *Українська правда*. 2014. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2014/08/27/7035903/> (дата звернення: 23.11.2021).
2. Руденко А. Ф. Соціальні мережі як ефективний засіб громадської самоорганізації в сучасній Україні. 2018. URL: <http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/Rudenko-52ea7.pdf> (дата звернення: 23.11.2021).
3. Almond G., Verba S. *Civilna kultura: politički stavovi i demokracija u pet zemalja*. Zagreb : Politička kultura, 2000. 454 p.
4. Borja J., Castells M. *Local and Global: The Management of Cities in the Information Age*. London : Earthscan, 1997. 288 p.
5. Castells M. *The Rise of the Network Society*. Oxford : Blackwell Publishers, 1996. 556 p.
6. *Digital 2022 Global Overview Report. The essential guide to the world's connected behaviours*. Global Overview Report Digital 2022. 2022. URL: <https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2022-global-overview-report-january-2022-v02> (дата звернення: 16.01.2022).
7. Giddens A. *The Consequences of Modernity*. Cambridge : Polity Press, 1990. 186 p.
8. *Global WebIndex*. 2020. URL: <https://www.gwi.com/> (date of request: 23.11.2021).
9. Kemp S. *Digital 2022: Global digital overview*. 2022. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2022-global-overview-report> (date of request: 16.01.2022).
10. Kutsyk A., Golovei V. *Social Networks as a Factor in the Development of Civil Society in Ukraine. European Journal of Transformation Studies*. 2020. № 8 (1). P. 109–125.
11. Maldini P. *Politička kultura i demokratska tranzicija u Hrvatskoj*. Dubrovnik : Sveučilište u Dubrovniku, 2011. 428 p.
12. Maldini P. *Network Society and Democracy: How ICT Mediated Communication and Virtual Socialization Affects Political Participation*. Department of Communication Science, University of Dubrovnik, Ulica branitelja Dubrovnika 29, Dubrovnik, Croatia, 2016. P. 105–121.
13. Modrzejewski A. *European Identity of the Orthodox World in the Historiosophical Thought of Karol Wojtyła – John Paul II. In Southeast Europe: History, Culture, Politics, and Economy. Proceedings of International Conference*. Filodritto, Bologna, 2018. P. 70–76.
14. Putnam R. *Kako demokraciju učiniti djelotvornom: Civilne tradicije u modernoj Italiji*. Zagreb : Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.
15. Robertson R. *Glocalization: Time-space and Homogeneity-heterogeneity. Global Modernities / M. Featherstone, S. Lash, R. Robertson*. London : Sage Publications, 1995. P. 25–44.
16. Samus A. *Specyfika vysvitlennya revolyuciji gidnosti u blogach amerykanskyh ta ukrayinskyh zhurnalistiv. Molodyj vchenyj*. 2016. Vol. 1 (28). № 2. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/1/74.pdf> (date of request: 23.11.2021).
17. Simmel G. *On Individuality and Social Forms*. Chicago : University of Chicago, 1971. 395 p.
18. *USAID-Internews Media Consumption Survey*. 2020. URL: <https://internews.org/wp-content/uploads/legacy/2020-10/2020-Media-Consumption-Survey-FULL-FIN-Eng.pdf> (date of request: 23.11.2021).

References

1. Naiem, M. (2014). Frensis Fukuiama: Putin robyt rivno te same, shcho robyv Hitler [Francis Fukuyama: Putin is doing exactly what Hitler did]. *Ukrainska pravda*. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/articles/2014/08/27/7035903/> [in Ukrainian].
2. Rudenko, A. F. (2018). Sotsialni merezhi yak efektyvnyi zasib hromadskoi samoorganizatsii v suchasni Ukraini [Social networks as an effective means of public self-organization in modern Ukraine]. Retrieved from <http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/Rudenko-52ea7.pdf> [in Ukrainian].

3. Almond, G., & Verba, S. (2000). Civilna kultura: politički stavovi i demokracija u pet zemalja. Zagreb: Politička kultura [in Croatian].
4. Borja, J., & Castells, M. (1997). Local and Global: The Management of Cities in the Information Age. London: Earthscan [in English].
5. Castells, M. (1996). The Rise of the Network Society. Oxford: Blackwell Publishers [in English].
6. Digital 2022 Global Overview Report. (2020). The essential guide to the world's connected behaviours Global Overview Report Digital 2022. Retrieved from <https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2022-global-overview-report-january-2022-v02> [in English].
7. Giddens, A. (1990). The Consequences of Modernity. Cambridge: Polity Press [in English].
8. Global WebIndex. (2020). Retrieved from <https://www.gwi.com/> [in English].
9. Kemp, S. (2019). Digital 2019: Global digital overview. Retrieved from <https://datareportal.com/reports/digital-2019-global-digital-overview> [in English].
10. Kutsyk, A., & Golovei, V. (2020). Social Networks as a Factor in the Development of Civil Society in Ukraine. *European Journal of Transformation Studies*, 8 (1), 109–125 [in English].
11. Maldini, P. (2011). Politička kultura i demokratska tranzicija u Hrvatskoj. Dubrovnik: Sveučilište u Dubrovniku [in English].
12. Maldini, P. (2016). Network Society and Democracy: How ICT Mediated Communication and Virtual Socialization Affects Political Participation. Department of Communication Science, University of Dubrovnik, Ulica branitelja Dubrovnika 29. Dubrovnik [in Croatian].
13. Modrzejewski, A., (2018). European Identity of the Orthodox World in the Historiosophical Thought of Karol Wojtyła – John Paul II. In *Southeast Europe: History, Culture, Politics, and Economy. Proceedings of International Conference*, 70–76 [in English].
14. Putnam, R. (2003). Kako demokraciju učiniti djelotvornom: Civilne tradicije u modernoj Italiji. Zagreb: Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu [in Croatian].
15. Robertson, R. (1995). Glocalization: Time-space and Homogeneity- heterogeneity. *Global Modernities* London: Sage Publications [in English].
16. Samus, A. (2016). Specyfika vysvitlennya revolyuciji gidnosti u blogach amerykanskych ta ukrajinskych zhurnalistiv, *Molodyj vchenyj*, 1 (28), 2. Retrieved from <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/1/74.pdf> [in English].
17. Simmel, G. (1971). On Individuality and Social Forms. Chicago: University of Chicago [in English].
18. USAID-Internews Media Consumption Survey. (2020). Retrieved from <https://internews.org/wp-content/uploads/legacy/2020-10/2020-Media-Consumption-Survey-FULL-FIN-Eng.pdf> [in English].

Стаття надійшла до редакції 23.01.2022.

Received 23.01.2022.

Ivanytska B., Balabanova K. Social Networks as Catalysts of Democratic Processes in Society

The purpose of the study is to conduct a detailed scientific and practical substantiation of the features of social networks as catalysts for democratic processes in society due to modern conditions in the framework of globalization processes.

Research methodology. The study used general scientific (generalization, comparison, induction and deduction) and empirical-theoretical methods (analysis, synthesis). The use of system-structural and statistical analysis made it possible to differentiate the main ratings of social network platforms, the number of social network users for the period 2012–2022 and the penetration of social networks by region in January 2022. Based on the survey, it was determined which social network citizens of Ukraine use to receive news.

Results. It is determined that social networks are becoming a global phenomenon of communication and are developing independently and in an extremely dynamic environment of new innovative technologies. It is established that social networks are a segment of communication and socialization, which influences the formation of new social structures. It is determined that social networks are part of the public discourse, which allows to directly and publicly respond to political processes in society, which opens the possibility of political influence. The analysis found that the use of social networks is far from evenly distributed around the world, and the total number of social network users around the world has almost doubled from 1.48 billion in 2012 to 4.62 billion in 2022.

Novelty. The scientific novelty of the results obtained in the article is due to the solution of an important scientific problem, which is to develop theoretical principles and practical recommendations for analyzing the features of social networks as catalysts for democratic processes in society. The article further develops the study on the main indicators of the spread of social networks in the global and national dimensions.

Practical significance. The results of the study can be used in the study of the scientific field of «Social Communications». The results can be directed to further research of social networks as catalysts of democratic processes in society.

Key words: social networks, catalysts, democratic processes, society.